

Corporate Governance

ดร.ศิลาพร ศรีจันเพชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

sillapap@tu.ac.th

ความรับผิดชอบต่อกรรมการ และผู้บริหารตามกฎหมาย

องค์กรเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development Centre: OECD) ได้ให้ความหมายของ “การกำกับดูแลกิจการ” ว่าหมายถึง “ระบบการกำกับและควบคุมกิจการโดยการแบ่งแยกสิทธิ และหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นคณะกรรมการ ผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น หรือผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ โดยกำหนดเป็นหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติ เพื่อใช้ในการตัดสินใจในกรณีต่างๆ โดยยึดวัตถุประสงค์ ของกิจการเป็นสำคัญ” การกำกับดูแลกิจการจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กรซึ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายจัดการ คณะกรรมการ เจ้าของและผู้มีส่วนได้เสียอื่น การกำกับดูแลกิจการยังช่วยให้เกิดโครงสร้างที่สำคัญ ซึ่งเป็นกลไก ในการกำหนดวัตถุประสงค์ของกิจการ และการกำหนดวิธีที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ เหล่านั้น รวมถึงการสอดส่องดูแลผลการปฏิบัติงานของกิจการ นั่นคือ กรรมการ จะมีบทบาทเป็นตัวประสานให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์

Corporate Governance

คณะกรรมการ คือ กลุ่มบุคคลที่แต่งตั้งโดยผู้ถือหุ้น ซึ่งเป็นเจ้าของเงินทุนเพื่อให้ทำหน้าที่กำกับดูแลฝ่ายบริหารของบริษัทและดูแลผลประโยชน์แทนผู้ถือหุ้น

สำหรับหลายๆ คน การเป็นกรรมการบริษัทจดทะเบียนเป็นเรื่องที่น่าภาคภูมิใจและเป็นเกียรติยศ แต่ต้องไม่ลืมว่าสิ่งที่ควบคู่ไปกับกรรมการก็คือบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอันใหญ่หลวง การเข้าใจถึงบทบาทความรับผิดชอบของคณะกรรมการจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อคุณภาพของการกำกับดูแลกิจการที่ดี

เพื่อให้กลไกการกำกับดูแลกิจการทำงานได้ผล คณะกรรมการจะต้องรู้บทบาทและสำนึกในความรับผิดชอบของตนเอง โดยต้องทำหน้าที่ด้วยความสุจริตและระมัดระวัง และเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของบริษัท ซึ่งสำคัญเหนือกว่าประโยชน์ของบุคคลอื่นใด ซึ่งก็หมายความว่าประโยชน์สูงสุดของผู้ถือหุ้นโดยรวมนั่นเอง ผลในที่สุดจากการกำกับดูแลกิจการที่ดีก็คือมูลค่าที่เพิ่มให้กับเงินทุนของผู้ถือหุ้นนั่นเอง

สิ่งที่ผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสียคาดหวังจากกรรมการ คือกรรม - การควรมีความรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสมกับธุรกิจ ทำความเข้าใจธุรกิจอย่างถ่องแท้ เพื่อให้เข้าใจเรื่องความเสี่ยงทางธุรกิจ และเข้าใจว่าสิ่งใดเป็นตัวขับเคลื่อนธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จ อีกทั้งต้องติดตามเรื่องที่ไม่ชัดเจน และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม มีความพร้อมที่จะประชุมและไม่ควรขาดประชุม

พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (พ.ศ. 2535) ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม โดยปรับปรุง

หลักเกณฑ์ให้เป็นสากลในปี พ.ศ. 2551 เพื่อยกระดับการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียน และเพิ่มความคุ้มครองสิทธิของผู้ลงทุน โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2551 ยกเว้นมาตรา 20, 21, 40, 41, 42, 43 และมาตรา 44 ซึ่งมีผลวันที่ 1 กันยายน 2551 ส่วนการแต่งตั้งเลขานุการบริษัท (ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ตาม พ.ร.บ. ฉบับนี้) ให้บริษัทจดทะเบียนแจ้งชื่อต่อสำนักงาน ก.ล.ต.ภายใน 14 วันหลังจากวันที่ 14 กันยายน 2551

สาระสำคัญของกฎหมายใหม่ครอบคลุมถึง (1) โครงสร้างของ ก.ล.ต. (2) หน้าที่ความรับผิดชอบของ กรรมการบริษัทและของผู้บริหาร (3) หน้าที่ความรับผิดชอบของเลขานุการบริษัท (4) การคุ้มครองผู้ลงทุน (5) การคุ้มครองผู้ให้เบาะแสแก่ทางการ

หน้าที่ความรับผิดชอบของ กรรมการบริษัทและผู้บริหารตาม พ.ร.บ. รวมถึงสิ่งต่อไปนี้

กรรมการและผู้บริหารต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบและระมัดระวัง การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง (Duty of Care) หมายถึง กรรมการและผู้บริหารต้องกระทำเยี่ยงวิญญูชนผู้ประกอบธุรกิจเช่นนั้นจะพึงกระทำภายใต้สถานการณ์อย่างเดียวกัน นั่นคือการตัดสินใจในสถานการณ์นั้น ทำไปด้วยความเชื่อโดยสุจริตและสมเหตุสมผล ว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของบริษัทเป็นสำคัญและกระทำบนพื้นฐานข้อมูลที่เชื่อโดยสุจริตว่าเพียงพอไม่มีส่วนได้เสียไม่ว่าโดยตรง หรือโดยอ้อม ในเรื่องที่ตัดสินใจ หรือมีความขัดแย้งกับผลประโยชน์ของบริษัทอย่างมีนัยสำคัญ (มาตรา 89/8)

อนึ่ง ผู้บริหารตาม พ.ร.บ. หลักทรัพย์ หมายถึง ผู้จัดการหรือบุคคล ซึ่งรับผิดชอบในการบริหารงานของบริษัทไม่ว่าโดยพฤตินัยหรือได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ ทั้งนี้ตามที่คณะกรรมการตลาดทุนประกาศกำหนด

กรรมการละผู้บริหารต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต (Duty of Royalty) เพื่อประโยชน์สูงสุด (Best Interest) ของบริษัท มีจุดมุ่งหมายโดยชอบและเหมาะสมอีกทั้งไม่ทำการใดๆ อันเป็นการขัดหรือแย้งกับประโยชน์ของบริษัทอย่างมีนัยสำคัญ(มาตรา 89/10)

กฎหมายได้กำหนดลักษณะของการกระทำที่ให้นิยามฐานว่าเป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งกับประโยชน์ของบริษัทอย่างมีนัยสำคัญ (มาตรา 89/11) การกระทำได้กล่าวรวมถึง (1) การทำธุรกรรมระหว่างบริษัท หรือบริษัทย่อยกับ กรรมการผู้บริหาร หรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกัน โดยไม่เป็นไปตามกฎหมาย (2) การใช้ข้อมูลของบริษัทที่ล่วงรู้มาวันแต่เป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณชนแล้ว (3) การใช้ทรัพย์สินหรือโอกาสทางธุรกิจของบริษัทในลักษณะที่เป็นการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์หรือหลักปฏิบัติทั่วไปตามที่คณะกรรมการกำกับตลาดทุนกำหนด

กรรมการ ผู้บริหาร หรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องจะทำธุรกรรมกับบริษัท หรือบริษัทย่อยได้ก็ต่อเมื่อธุรกรรมดังกล่าวได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมผู้ถือหุ้นของบริษัทแล้วเว้นแต่ธุรกรรมดังกล่าวจะมีลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามที่กำหนดไว้ เช่น ธุรกรรมที่เป็นข้อตกลงทางการค้าในลักษณะเดียวกับที่วิญญูชนจะพึงกระทำกับคู่สัญญาทั่วไปในสถานการณ์เดียวกัน ด้วยอำนาจต่อรองทางการค้าที่ปราศจากอิทธิพลในการที่ตนมีสถานะเป็นกรรมการ

ผู้บริหาร หรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกัน (มาตรา 89/12)

กรรมการและผู้บริหารต้องรายงานให้บริษัททราบถึงการมีส่วนได้เสียของตนหรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกิจการของบริษัท หรือบริษัทย่อย (มาตรา 89/14)

กฎหมายฉบับนี้ได้เพิ่มบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของเลขานุการบริษัท โดยคณะกรรมการต้องจัดให้มีเลขานุการบริษัทรับผิดชอบดำเนินการในนามของบริษัท หรือคณะกรรมการ และได้กำหนดความรับผิดชอบและโทษของเลขานุการบริษัทไว้ด้วย

หน้าที่ของเลขานุการบริษัท ได้แก่ การจัดทำและเก็บรักษาเอกสารสำคัญ เช่น รายงานการประชุมคณะกรรมการรายงานการประชุมผู้ถือหุ้น รายงานประจำปีของบริษัททะเบียนกรรมการหนังสือนัดประชุมกรรมการและผู้ถือหุ้น เป็นต้น

นอกจากนี้เลขานุการบริษัทต้องเป็นผู้จัดส่งสำเนารายงานการมีส่วนได้เสียของกรรมการ ผู้บริหารและบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องให้กับประธานกรรมการ และประธานกรรมการตรวจสอบทราบภายใน 7 วัน ทำการนับแต่วันที่บริษัทได้รับรายงานนั้น

บริษัทหลายๆ แห่งอาจได้มอบหมายให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งปฏิบัติหน้าที่เลขานุการบริษัท อยู่แล้วขณะที่บริษัทบางแห่งใช้บริการจากสำนักงานทนายความอิสระอย่างไรก็ดี เป็นที่สังเกตว่า พ.ร.บ. ฉบับใหม่ได้กำหนดเพียงหน้าที่และความรับผิดชอบของเลขานุการบริษัทเท่านั้น แต่ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติไว้ การแต่งตั้งเลขานุการบริษัทจึงขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของคณะกรรมการบริษัท

มาตรา 89/2 กำหนดให้เลขานุการบริษัทต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบความระมัดระวังและความซื่อสัตย์สุจริตรวมทั้งต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายวัตถุประสงค์ข้อบังคับของบริษัทมติคณะกรรมการตลอดจนมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น

โดยสรุป กฎหมายฉบับใหม่ไม่ได้กำหนดหน้าที่ใดเป็นพิเศษให้แก่กรรมการบริษัท เพียงแต่เพิ่มบทคุ้มครองกรรมการและผู้บริหารที่ทำหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง ซื่อสัตย์สุจริตและเพิ่มความรับผิดชอบที่แรงขึ้นสำหรับผู้บริหารที่กระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบและเพิ่มบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของเลขานุการบริษัท